

Sadun Selçuk YALÇIN

31. Meslek Komitesi (Yapı Kooperatifleri) - Meclis Üyesi

KOOPERATİF VE KOOPERATİFÇİLİK

KOOPERATİF;

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'na göre tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını, işgücü ve parasal katkılarıyla karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve tüzel kişiler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli ortaklıklara kooperatif denir. Kooperatif, insan ihtiyaçlarının karşılıklı yardımlaşma yoluyla giderilmesini sağlamak ve ortakların çıkarlarını korumak amacıyla oluşturulan ekonomik kuruluştur. Kooperatifler insanların ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle ve en az maliyetle karşılamak amacıyla kurulan tüzel kişilerdir. Kooperatifler hem kişilerin tek başlarına yapmaya güçlerinin yetmediği işleri bir araya gelerek yapmaları sağlar hem de toplumun kalkınmasına katkıda bulunur. Bir kooperatif en az 7 ortak tarafından imzalanacak ana sözleşme ile kurulur. Ana sözleşmenin ticaret sicili müdürlüğünde yetkilendirilmiş personel huzurunda imzalanması gerekir. İlgili Bakanlık faaliyet konuları itibarıyla koope-

ratifleri sınıflandırmaya, çalışma bölgeleri oluşturmaya, kooperatif kuruluşu için asgari ortak sayısından az olmamak üzere ortak sayısı ve kooperatif kurulmasına yönelik diğer şartlar ile usul ve esasları belirlemeye yetkilidir. Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ilgili Bakanlık tarafından çıkarılacak tebliğ ile belirlenir. Yapı kooperatifleri ile konusuna taşınmaz mal temlik dahil bulunan diğer kooperatiflerin ana sözleşmelerinde ortaklara taşınmaz mal temlik edileceği hakkındaki taahhütler başka bir resmi şekil aranmaksızın muteberdir. Sermaye miktarı sınırlandırılarak kooperatif kurulamaz. Kooperatif adını ancak bu kanuna göre kurulmuş teşekküller kullanabilir

Kooperatiflerin özellikleri

- Kooperatifler, üyelerinin ortak ihtiyaçlarını veya meslekleri ile ilgili gereksinimlerini en az maliyetle karşılamak amacıyla kurulur.
- Kooperatiflerde sermayenin üst sınırı yoktur. Kooperatifin ortak sayısı arttıkça sermayesi de artar.
- Kooperatiflerde sermaye olarak aynı sermaye (paradan dışı

mal, demirbaş, taşıt, bina vb.) konulması veya başka bir işletmenin kooperatife devredilmesi ancak ana sözleşmede belirtilmiş olmakla mümkündür.

- Gerçek veya tüzel kişiler kooperatife üye olabilirler. Her ortağın ortaklık haklarının, ada yazılı ortaklık senedi ile temsil edilmesi gerekir.

- Kooperatiflerde ortaklıktan çıkış, ancak hesap döneminin sonunda ve en az 6 ay önceden haber vermek şartıyla yapılır. Ancak ana sözleşmeye ortaklıktan çıkış ile ilgili bir hüküm konmuşsa bu hüküm bağlayıcıdır.

- Kooperatiflerde ortakların en az bir ortaklık payları vardır. Bir ortak 5000'den fazla paya sahip olamaz. Bir ortaklık payının değeri 1 TL'dir.

- Kooperatiflerde her ortak bir oy hakkına sahip olup, ortak isterse oyunu başka

bir kişiye de kullanırabilir.

- Kooperatiflerin sorumluluğu ana sözleşmede aksi bir hüküm yoksa mal varlığıyla sınırlıdır. Ortaklar ise sermaye payları ile sorumludur.

Kooperatifçilik İlkeleri

Kooperatifçilik ilkeleri ilk olarak 1937 yılında Uluslararası Kooperatifler Birliği (International Cooperative Alliance-ICA) tarafından mutlak ve ikinci derece ilkeler olarak saptanmış ve birlik tarafından mutlak ilkelerin (serbest giriş, demokratik yönetim, işletme fazlalarının oranlı olarak dağıtılması) zorunlu hale getirilmiştir. Uluslararası Kooperatifler Birliğinin 23 Eylül 1995 tarihinde İngiltere'nin Manchester kentinde toplanan 31. Uluslararası Kooperatifler Birliği Kongresi'nde günümüzde uygulanan 7 ilke onaylanmıştır. Bu ilkeler şu şekilde sıralayabiliriz.

- Gönüllü ve serbest giriş
- Ortağın demokratik yönetimi
- Ortağın ekonomik katılımı
- Özerklik ve bağımsızlık
- Eğitim, öğretim ve bilgilendirme
- Kooperatifler arası işbirliği
- Toplumsal sorumluluk

Kooperatifler Arası İş Birliği

Kooperatifler kendi aralarında yardımlaşmak amacıyla örgütlenebilirler. Ülkemizdeki kooperatifler Türkiye

Kooperatifler Birliği Merkezi çatısı altında toplanmıştır. Aynı konu üzerinde çalışan kooperatifler kendi aralarında kooperatifler birliğini oluşturabilirler. Bu sayede kooperatifler, ortaklarına daha fazla ve daha etkili hizmet sağlayacak aynı zamanda da ulusal ve uluslararası düzeyde kooperatifçilik hareketinin güçlenmesine katkıda bulunacaklardır. Kooperatifler, iş birliği yaparak ulusal düzeyde büyük aracı, tefeci, sanayici ve holdinglerle; uluslararası düzeyde ise çok uluslu şirketlerle rekabet edebilir.

Toplumsal Sorumluluk

Kooperatifler, ortaklarının gereksinimlerini ön planda tutarken diğer yandan da içinde bulundukları toplumun çıkarlarını gözetmelidir. Ayrıca kooperatifler, çevrenin korunması için de gereken önlemleri almakla sorumludur. Bu ilkenin bir gereği olarak kooperatifler, toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel yönden kalkınmalarını sağlamak ve korumak için de çalışmalıdırlar.

Kooperatiflerin Çeşitleri

Kooperatiflerin kuruluş amaçları birbirinden farklı olduğundan çeşitleri de bir hayli fazladır. Kooperatifleri birçok

kritere göre sınıflandırmak mümkündür. En önemlileri tarımsal kooperatifler ve tarım dışı kooperatifler. Bunları şu şekilde tanımlayabiliriz.

- Konut yapı kooperatifleri
- Tarımsal kooperatifler
- Sulama kooperatifleri
- Pancar ekicileri kooperatifleri
- Tüketim kooperatifleri
- Esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri
- İş yeri yapı kooperatifleri
- Ecza kooperatifleri
- Turizm kooperatifleri

gibi gruplandırmak mümkündür.

İlimizde 110 faal, 61 tasfiye halinde ve 4 tanede münfesi olmak üzere 175 yapı kooperatifi bulunmaktadır. Bundan birkaç yıl öncesine kadar 400 ün üzerinde kooperatif faal olarak iş yapmakta iken; değişen ülke şartları ve kooperatiflerin bir takım idari ve yönetsel sorunları nedeniyle her geçen gün sayı azalmıştır. Avrupa ve ABD de pek çok büyük marka firmalar kooperatif şirket olarak faaliyetini yürütmektedir. Oldukça da başarılı sonuçlar alınmaktadır. Ancak ülkemizde bu konuda yeterince başarı sağlanamamıştır. Bu nedenle kooperatifler grubu olarak birlikte iş yapabilme, birlikte hareket edebilme bilincinin yerleştirilerek ilimizde daha verimli yatırım ve büyük projelerin hayata geçirilmesine katkı sunma gayreti içerisindeyiz. Eskişehir ticaret odası bünyesinde; 31. Grup organ yönetimi olarak kooperatifçiliğin daha reel ve işlevsel hale gelebilmesi için gerekli çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalarda bize desteklerini esirgemeyen ETO başkanımız Sayın Metin Güler ve yönetimine, Meclis Başkanımız Sayın Halil İbrahim Ara ve ekibine, ayrıca ETO Genel sekreteri Sayın Ali Varol nezdinde tüm ETO çalışanlarına teşekkürlerimi arz ederim.